

3. SALON PARALEL OTURUM IX

SORULAR VE CEVAPLAR

OTURUM BAŞKANI (Hüseyin YILDIZ)

OTURUM BAŞKANI- Şimdi soru ve cevaplar bölümüne geçelim. Soruları olan arkadaşlarımız varsa sorularını alalım, daha sonra cevaplarını alalım panelimizi kapatalım.

Buyurun.

-Sayın Başkan, her iki konuşmacıya da çok teşekkür ediyorum. Çok enteresan şeyler söylediler. Oldukça da yararlandım.

Tabii bilgi işlem teknolojisi dediğinizde, bir bilgi işlem teknolojisini kontrol edebilirsiniz. Bir de bilgi işlem teknolojisi sizi kontrol eder. Örneğin sabahleyin, telefon açtı, çaldı. Kaldırdım, “Günaydın, Good Morning” dedi, küt diye kapattı kendi kendini. Şimdi o beni yönetmiş oldu. Bir bankayı aradığınızda 20 tane numaradan sonra, 40 dakikadan sonra bağlanmak istediğiniz bir kişiye, görüşmek istediğiniz kişiye bağlanabilirsiniz. Dolayısıyla bilgi işlem teknolojisini her zaman denetçi denetleyemiyor, bazen de denetçiyi bilgi işlem teknolojileri denetliyor.

Şimdi bundan hareket ederek bir şeyler tespit etmek istiyorum. Günümüzde, bilgi işlem teknolojisi inanılmaz bir değişikliğe neden oldu. Hocam bahsetti, bilgisayarlı denetim tekniklerini. Ben yanılmıyorsam bundan 6 -7 yıl önceydi. İstanbul Odası'nın bir sempozyumunda bir hocamız yine bununla ilgili bir bildiri sunmuştu. Ama Türkiye'de ilk defa bilgi işlem, bilgisayarlı denetim teknikleriyle ilgili Sayıştay Denetçileri hizmet içi eğitim yaptılar ve bunun kitaplarını hazırladılar. Ama bugün üniversitelerde yüksek lisans dersi olmaya başladı, bu çok güzel bir gelişme.

Ama bu gelişme o kadar hızlı bir şekilde oluyor ki bugün bu denetim teknikleri ile bazen, bazı şeyleri denetlememiz mümkün olmuyor. Buna bir örnek vermek istiyorum. Bizim Gelir Vergisi Kanun'umuzda mükellefiyeti mukimlik esasına dayandırmış. İkincisi de kaynağa dayandırmış. Yani bir, ikametgâhınız ülkede olacak ikincisi de, gelir ya da harcamayı bu ülkede elde etmeniz lazım ki vergileme gibi bir şeyler olabilirsiniz. 4369'da harcamalar geldi, sonra Kurumlar Vergisi Kanunu'na baktığımızda da işyeri merkezi veya işyerinin bulunduğu yer.

İşyerinin merkezi kasıt, ana mukaveleye göre ya da sözleşmeye göre tespit edilen yeri ifade ediyor. Ama işyerinin fiilen işlerin oluştuğunu yani işyerinin merkezi değil işlerin yapıldığı yer olarak tanımlıyor. Şimdi elektronik ticarete baktığımızda, işyerinin nerede olduğunu çok iyi tespit etmek mümkün değil.

Dolayısıyla baktığımızda elektronik ticaret Türkiye’de, tam mükellefiyet kavramıyla dar mükellefiyet kavramının yeni açılımlar getirmesi gerekiyor. Örneğin Türkiye’de hiç bulunmamak yani yasal, 6 aylık bir süreyi Türkiye’de faaliyette bulunmayı öngörüyor. Hiç Türkiye’de 6 aylık sürede bulunmasanız da, Türkiye’de bir ticari kazanç elde edebilirsiniz ama bu vergi, vergilenmez.

Dolayısıyla tam mükellefler için de aynı şey söz konusu. Peki, bunun denetimi nasıl olacak?

Tabii bunların denetimi, biraz bana bugünkü bu elektronik ortamdaki denetim tekniklerini kullanarak denetlemek biraz güç geliyor.

Bu konuda neler diyebilirsiniz? Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz. Başka bir soru var mı? İsterseniz biz bunu cevaplarken siz yine düşünün. Bir soru daha aklınıza gelebilir.

Şimdi bunun bir ucu elektronik ticaret veya bilgi, internet üzerinden ticaretten elde edilen kazanç. Bir ucu da tabii ki, mükellefiyet esasında nerede vergilenecek? Bunu bir miktar ben cevaplamaya çalışayım. Eğer eksik kalan bir yön olursa da değerli konuşmacılarımız tamamlarlar.

Buda benim eski hesap uzmanı olmamdan kaynaklanan bir şey olsun, cesaret olsun diyeyim.

Şimdi değerli arkadaşlar biliyorsunuz, tam mükellefiyet ya gerçek kişileri, ya Türk vatandaşı olacaksınız ya da 6 aydan fazla Türkiye’de ikamet etmiş olmanız gerekiyor.

Gerçek yine, şeyde de şirketlerde de dediğiniz gibi işlerin yoğunlaştığı yer ve iş merkezi resmiyette. Biliyorsunuz bu bilgi internet üzerinde kurulan siteler, sonuçta bunlar bir yere kayıt ediliyor diyelim. Bir yere mesela diyelim başvuruyorlar, bir site açma izni alıyorlar. Bunu bilgi işlemci arkadaşlar daha iyi bilir. Dolayısıyla, yani eğer bir yerde bir alışveriş sitesi kurmuşsanız, oranın üzerinden ticaret yapıyorsanız bu tamamen belirsiz bir şey değil. Bu bilinebilir, belirli bir şey. Dolayısıyla eğer siz Kanada’da bir alışveriş sitesi açmışsanız, Türkiye’den, dünyanın her yerinden o ortamdan tabii ki alışveriş yapacaksınız. Ama sonuçta oradan yaptığımız satışlarınız ve oradan gelen gelirlerinizin kayıt altına alınması, bu sefer o ülkede söz konusu olacak.

Elbette bilgi işlem teknolojilerindeki gelişmelerin getirdiği, yeni vergilendirme durumları var ve bunlara yönelik de sürekli yetkililerde yeni düzenlemeler yapıyorlar. Daha onu kapsayıcı düzenlemeler yapıyorlar. Ama temelde sizin söylediğiniz kadar bu işin, böyle çok zor olduğunu düşünmüyorum. Site nerede kaydedilmişse diyelim, bu sitedeki getiri hangi ülkeye gidiyorsa ve onun vergi akışı da, sonuçta onun da bir vergi akışı var. Ne satarsan sat bu site üzerinden,

bu şey de olabilir. Bunda bir vergi akışı var, para transferi var ve bunların tüm, bilgi işlem ortamından izlenmesi mümkün olduğuna göre, bu para transferi, vergi akışı ve nereden çıktığı ve tabii olduğu ülke dediğimizde, bütün bu fotoğrafı bir araya getirdiğimizde, vergilendirilmesinde bir sorun yaşanmaması gerekir diye düşünüyorum.

Ama Türkiye’de bugün, bu alanda eksiklikler var mı var, katılıyorum size. Bir takım düzenlemelere gidilmesi lazım.

-Teşekkür ederim.

OKTAY AKTOLUN- Ben sadece bir ekleme yapacağım. Ben Sayın Başkan’ın söylediklerine katılıyorum, tamamen düzenlemelerle kontrol altına alınacağına ben de şahsi fikrim olarak katılıyorum. Bir örnekle bunu desteklemek istiyorum.

Yine bankacılık tarafından örnek vereyim. Amerika’da bankacılık yapabilmek için, bankacılık lisansı alabilmek için adayların kullandıkları yazılımı, bir lisanslama sürecinden geçirmesi gerekiyor. C tipi lisans deniyor buna, C1, C2, C3 diye 3 tane lisans var. C1 tipi lisans alırsanız, sadece belirli bankacılık fonksiyonlarını yerine getirebiliyorsunuz. C2 lisansı alırsanız, artı birtakım fonksiyonları daha yerine getirebiliyorsunuz. Eğer C3’ü alırsanız, bu da demektir ki her türlü bankacılık faaliyetini yerine getirebiliyorsunuz ve burada da birtakım lisansları var, yaptırımlar var, belirli kontroller var. Bunun için de yazılımın belirli fonksiyonluluğa sahip olması, belirli etik değerlere sahip olması, yazılımın güncellenmesi esnasında belirli kontrol mekanizmalarının olması gibi şartlar aranıyor. Yani bir banka düşünün, 3 tane yazılım geliştirme elemanı var fakat hacmine baktığımız zaman bu gerçekten küçük ve belirli süreçleri, belirli prensiplere dayandıramıyor ve bu süreci o şekilde gerçekleştiremiyor diye düşünün.

Örnek, yapılan denetimlerde, mesela biz diyoruz ki herhangi bir olay yaşanmasında sadece belirli yetkilere sahip olan kişiler onay verebiliriz, diyoruz. Ama kuruma gidiyorsunuz bakıyorsunuz, yazılımı geliştiren kişi, onay veren kişinin haricinde production ortamı dediğimiz gerçek server ortamına, veri tabanına erişebiliyor ve istediği zaman verileri değiştirebiliyor.

Gerçekten değiştiriyor mu? Değiştirmiyor ama kötü anlamda olabilir ki bunun örnekleri geçmişte Türkiye’de yaşandı. Dolayısıyla bu tür süreçleri düzgün olmayan kişilere, lisans bile verilmiyor. Dolayısıyla ancak o tür uygulamalar, belirli kanuni zorunluluklar, yaptırımlar, kontroller ortaya çıktıktan sonra her halde denetlenmiş, denetlenebilir hale gelecek diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

-Son bir soru sorabilir miyim?

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim. Buyurun

MUSTAFA MAVİŞ- Mustafa Maviş, İstanbul. Meslek mensubu adayım şu anda. Benim bu bilgi teknolojileri anlamında bence iyi bir örnek olarak düşündüğüm ve burada bize uyarı olarak gelen İmar Bankası olayı var. Eğer bu konuda yanlışım varsa düzeltin.

Şimdi buradaki sorun şuydu, banka çift hesap kullanıyor ve bu denetleniyor ama ortaya çıkarılmıyor. Ne zaman ortaya çıkarılıyor? Bu ancak bankada çalışanların ihbarı üzerine ortaya çıkarılabiliyor.

Şimdi buradaki sorun şu, eğer o ihbarlar olmasaydı bu sorun ortaya çıkarılabilecek miydi? Veya bu sorun, yani biz bunu daha önceden gördük, hile dedik bu olaya.

Şimdi bu hile ortaya çıkarılma mahiyeti nedir? Veya denetçi olarak siz bunu ortaya çıkarabilir miydiniz? Eğer denetlemiş olsaydınız?

Teşekkür ederim

OTURUM BAŞKANI- Ben teşekkür ederim. Sorunuz kime?

MUSTAFA MAVİŞ- Oktay Beye.

OKTAY AKTOLUN- Ben hemen şöyle bir örnek vereyim. Ben DRT olarak değil de, Oktay Aktolun olarak cevaplamayı yeğlerim.

İmar Bankası kendisindeki olan hile hangi boyutta, ne yönde çok detaylı bilgi sahibi değilim. Yani detaylı bilgi sahibi olmak lazım özellikle, doğru yanıt verebiliyor olmak için ama sadece şöyle bir şey söyleyeyim.

Ben 7 yıldır DRT için çalışıyorum ama o 7 yıldan önce de bir 15 yıl bankalarda çalıştım. Özellikle teknoloji departmanlarında. Eğer teknoloji tarafında, çok bilinçli yapılan birtakım olaylar varsa bunu teknik anlamda ortaya çıkartmanın çok mümkün olmadığını düşünüyorum açıkçası. Dolayısıyla yani buradaki önemli olan, iç kontrol sistemleri neden düzenleniyor? İç denetim çalışmaları neden yapılıyor? Organizasyonlar neden var? Neden görev ve sorumluluklar, prosedürler yerine getiriliyor? Bunların hepsinin bir anlamı var. Bunun amacı şu; organizasyonu bir kurum olarak belirli kurallar çerçevesinde çalıştırabilmek. Kuralları her zaman delmek mümkün. Öyle bir kurum düşünün ki kurumun sahibi icraatın başında ve siz en aşağıda çalışan, teknolojiye bir kişisiniz. Dolayısıyla en üst noktadan en alt noktaya genişler. Genişleyen kontrol sistemlerinin delinmesi her zaman mümkün.

Önemli olan yapının öyle bir şekilde dizayn edilmesi ki bu delmelerde daha az sayıda kişi işin içine girebileceği yerde, daha fazla kişi işin içine girmek zorunda kalsın ve birtakım direnişler, birtakım farkındalıklar artsın.

Dolayısıyla ancak bunu sağlarsak, bu yapıları ortaya çıkartabilirsek bunların önüne geçmek mümkün olabilir diye düşünüyorum.

Benim İmar Bankası kendisiyle ilgili hani hile neredeydi çok detaylı bilmiyorum ama sadece duyumum normal şubelerdeki krediyle, müşterilerin bilgileriyle konsolide anlamdaki verinin, çift sistem olması nedeniyle farklı bir şekilde tutulduğu. En basit çözüm eğer gerçek bir mutabakat çalışması yapılırsa denetim anlamında ortaya çıkardı diye düşünüyorum ama eksik bilgiyle. Çok detayını bilmiyorum

OTURUM BAŞKANI- Şimdi buna ben de bir şey ilave etmek istiyorum. Biliyorsunuz İmar Bankası tahvil, hazine bonusu alım satımına yetkisi olmadığı halde, böyle bir yetki kendisine verilmediği halde vatandaşa tahvil ve hazine bonusu sattığı çıktı ortaya. Yani bunun için çok böyle ince detayına girip, bilgi-işlem verilerine ihtiyaç yok. Yani bunu televizyonlarda. Bu yetkiyi veren kurumlar belli, bu yetkiyi vermediklerini diyorlar.

Adamlar reklâm vererek tahvil ve hazine bonusu sattılar. Yani aslında, çok ulaşılmayacak bir teknik bilgi – işlem hilesinin de olduğunu zannetmiyorum.

Teşekkür ederim.

Başka soru var mı?

Peki başka soru yoksa, sanıyorum panelimiz yararlı oldu sizin için. Umarım hepimiz ben en azından kendi adıma faydalandım. Sizler de bir şeyler aldınız umuyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum sağolun.

SUNUCU- Sayın katılımcılar, değerli konuşmacılarımıza teşekkür belgelerini vermek istiyoruz.

Oturum Başkanımız Hüseyin Yıldız'a teşekkür belgesini vermek üzere Sayın Fettah Açı, Aydın SMMM Oda Başkanı. Teşekkür ediyorum.

Değerli konuşmacımız Melih Erdoğan'a teşekkür belgesini vermek üzere Selahattin Çakırsoy, Sakarya SMMM Başkanı

Değerli konuşmacımız Oktay Aktolun'un teşekkür belgesini vermek üzere Hüseyin Kaleli, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Disiplin Kurulu Üyesi'ni davet ediyorum. Teşekkür ederim.

